

ZIMSKO POPOLDNE. ZOFKA KVEDER.
PRAGA.

Meden, visokošolec, z malimi brčicami, odmerjenim ali zelo simpatičnim vedenjem. Vedno puši cigarete. — Pokašljeje.

Trava, tehničar, z rudečkasto, mršavo brado, jako borno oblečen; nervozen govor.

Mal, jako siromašno opremljen kabinet.

Meden sedi v obnošeni zimski suknji na starem kanapeju in piše; nevoljno: Prosto!... Naprej!... Kdo pa trka, vraga?! Dalje!

Trava vstopi: Oprosti, motim?!

Meden: Ti?! Dolgo te že nisem videl. Kaj pa delaš? Drugič ne trkaj tako ponižno. Kričal sem, da vstopi, a ti le trkaš, in mene grlo boli. Prehlad!

Trava: Pazi in ne puši vedno.

Meden: Veš, človek je vsaj sit, če puši, in mene moje cigarete ne stanejo toliko, kakor obed. Kako je mraz? No in ti niti svojega haveloka nimaš! To tudi ni pametno, ves zelen si.

Trava: Zastavil sem ga.

Meden: Zastavil?! Veš... Sicer pa meni tudi ni mnogo bolje. Na, puši!... Sedemkrajcarski je! Moja večerja danes in jutri, če ne bo bolje.

Trava: Da, hotel sem te prositi... To pismo tukaj imam, daj mi za znamko!

Meden: Niti jednega vinarja nimam, prav nič!

Trava: Rad bi ga oddal. Očetu pišem. Denarja mi naj pošlje, da morem domov. Vse sem zastavil. Stanovanja že par tednov nimam svojega. Hodim tako okrog, v kavarni spim ali se h kakemu kolegi zavlečem čez noč. To ni več življenje!

Meden: In meni se ne godi mnogo boljše! Še niti jedenkrat nisem imel zakurjeno v sobi vso zimo. Včasih obedujem, včasih ne. Večerjam šalico mleka v kavarni; človek se vsaj ogreje, in naposled tudi čitam. Danes niti tega ne bo... Prehladil sem se, nekak katar imam na sopilih, in želodec imam slab. Čuvajte se, pravi

doktor, pa mi predpisuje nekako dijeto. Močno hrano, pečenko, vino... Ironija!

Trava: Veš kaj, zastavi, če imaš kaj! Jaz ti ponesev v zastavnico, in potem mi posodi dve desetici; strašno bi jih potreboval. Obleko, čevlje, kar je...

Meden: Ha, ha! Je že zdavnej vse tam. Ena letna obleka, celo nekaj boljših srajc sem odnesel. Glej! (Odpre omaro, v kateri vise jedne same raztrgane hlače.) To je vse, kar imam!

Trava vstane: Mislim sem, da imaš vendar kaj... Grem pred univerzo, mogoče srečam kakega znanca. Moram koga dobiti! (Že pri vratih se vrne.) Ali malo še lahko posedim. Tako sem nekako utrujen! Saj te menda ne motim?

Meden: Kaj bi me motil! Nad menoj je učiteljica klavirja, ves dan, vsako uro same škale, škale. Glava mi brenči, ali moti me nič.

Trava: Ti si zadnje leto?

Meden: Da, še jeden semester, potem smo svoji. Če družega ne, vsaj jesti vsaki dan. —

Trava: Da, vsaj to! Glej meni se sploh vse tako čudno zdi. Kdor dela, temu ni treba stradati, pravijo. Kaj ne delam?! Kaj ni učenje delo? Vsaki brivski in čevljarski učenec dobi jesti. A nas jeden je star dvajset, dvaindvajset, štiriindvajset let, a nima toliko, da bi si kupil zemljo za zajutrek.

Meden: Res je! Ali vendar mi je nekako neprijetno, kadar mislim na svojo prihodnjost. Tako strašno pač ne bo, kakor doslej, a tudi lepše ne bo, gotovo ne. Zdi se mi, da se imam pogrezniti v strašno prozo. Tako nekaj navadnega, vsakdanjega ima priti nad me. Kakor da bi v jednom dnevu postal star. Nič sanj, nič projektov, nič fantazij, nič gradov v oblakih, samo pametna, trezna, suha gotovost. Sedaj si suplent, potem boš profesor, oženiš se pametno, prilepiš se na kak kraj in tam sediš, dokler si živ. In tudi tvoji ideali se počasi izjalove, postanejo navada in dolžnost. Sedaj

je vendar še nekaj drugače. Zabavljam čez ves svet, iz duše zabavljam; če sedim kakikrat v kavarni in čitam imeniten članek, sem vesel, kakor da sem ga sam napisal, in če gori na zadnji galeriji poslušam opero, sem bolj navdušen, kakor bom morda pozneje, ko bom čestitljivo sedel v parterju. Jaz mislim, da me tisto solidno življenje, za katerim se toliko pehamo, ne osreči. Sedaj sem nezadovoljen! nezadovoljen, nezadovoljen! In pravico imam zato. Pozneje ne bodem imel nobene pravega, tehtnega vzroka. Za svojo osebo namreč. Kaj praviš?

Trava: Nič. Z menoj je že tako daleč, da nič ne mislim, da mi je vse tuje, tako rekoč bedasto, vse naše poganjanje za ideali in osnovami in cilji — ali s kakimi imeni že vse tiste stvari našemljamo. Kaj pa mi vse pomaga? Vsa kultura in vsa naobrazba! Vse tisto! Obed hočem imeti in večerjo in posteljo za spanje!

Meden: Na, to je pa vendar nekoliko premalo, dovoli. Zadovoljnih ljudi nisem mogel nikdar trpeti. Kaj je na svetu, česar bi ne hotel imeti! Zadovoljni ljudje ničesar ne dosežejo, in skromni še manj. Ne za-se in ne za druge. Poznam kolego socialista, ki pravi, da bi bil srečen in zadovoljen, da ima 30 gl. na mesec vse svoje življenje. Zato menda, ker je toliko stotisočev, ki imajo še manj. Neumnost! Kaj pa moreš ustvariti, koristiti, doseči s tridesetimi goldinarji! Trideset milijonov naj imam, potem bi se že videlo! S tem bi se delalo, dragi, delalo! Vsi kričimo proti kapitalu, ali kapital je potreben. Razložek je le ta, kako se ga uporablja. Da imamo mi tam doli pri nas kapitala! Malo drugače bi bilo. Glej, zakaj sem jaz bolan in lačen in na pol zmrznjen. Zaradi par borih goldinarjev! Morda nekoliko let mojega življenja pojde za deset, dvajset, sto goldinarjev. Nekaj let življenja! In ti! Ves zelen si od mraza in morda niti sit. Pisma ne moreš oddati, ti, naobražen človek, ki nisi tepec ali jeden

od ducata. Jeden groš, jeden groš! In če te jeden groš tako poniža, osramoti in ti tako rekoč v obraz pljunc, kaj bi bril norce iz tisočev. Utopije nam nič ne pomagajo in vsa razjašnjavanja ravno tako nič. Fakta so tu! Fakt, da je kapital moč, prebita moč! Moj poklon pred kapitalom! Ne pred vsakim tepcem ali kramarjem, ki čepi na zlatu, kakor koklja na jajcih. Ali v rokah človeka je kapital nekaj! Ali bi se zavrtele, da imajo nekateri kaj srebra pod palcem! Bi videl! Ali tako stradamo in se potikamo po tih vražjih mrzlih luknjah, kjer se dobi jetiko in smrt, in če res kdaj pripelezamo na zeleno vejo, smo tako zmučeni, izsesani in izmozgani, da bi samo spali in počivali, če ne znorimo in se nam naenkrat ne zdi potrebno, valjati se v blagostanju, jesti in piti, voziti se na gumi-jevih kolesih in spati na svilenih blazinah v belih palačah. Sedaj bi nekaj bilo, ko smo še navdušeni in mladi, ko imamo še vere v sto ciljev in idealov, a sedaj smo berači, in še več kakor berači. O kapital, kapital! Kaj pa ti je, za Boga!

Trava omahuje: Hudo mi je. Že dva dni nisem ničesar jedel. . . .

O MAJU . . . MILA. TRST.

O maju sanjam rožnem jaz,
čarobe polnem maju;
s podobo tvojo v duši jaz
sanjarim ah, o maju.

Ko znal bi ti, ko znal bi ti,
gotovo bi se čudil, —
gotovo tvoj grohotni smeh
iz teh bi sanj me zbudil.

V LJUBEZNI . . . MILA. TRST.

Po jezeru kroži samotni labod,
brez smotra nad vodo se ziblje; —
razpenja nad jezerom mračen se svod,
ob bregu se vrba vpogiblje.

In trstje šepeče tam pesni tožné,
ah, moja jih duša umeje — —
v jezeru ljubezni mi kroži srce
brez cilja, brez sladke nadeje.